

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет (ННІ) _____ Харчових технологій _____

(назва)

“__14__” _____ червня _____ 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Філософія

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G13 «Харчові технології»

Освітня програма «Харчові технології»

Факультет (ННІ) Харчових технологій

Розробники: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, кандидат
філософських наук, Дмитро Іванович Чорноморденко

Київ – 2025 р.

1. Опис навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	G13 «Харчові технології»	
Освітня програма	«Харчові технології»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	
Семестр	4	
Лекційні заняття	30 год.	6
Практичні, семінарські заняття	45 год.	6
Самостійна робота	45 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	5	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Філософія» є створення умов для самостійного осмислення студентами існування та розвитку природного і соціального світу, формувань культури і пізнання, людини та її сутності. Філософія належить до циклу фундаментальних дисциплін, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної культури студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття в умовах змін виробництва та технологій і насамперед питань: хто є людина, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати перешкоди на шляху до мети. Філософія – це не стільки результат, що закріплюється у формі чітких і виважених положень, скільки процес, якому належить навчитись. Це вміння мислити можна здобути лише у процесі філософської освіти через діалог із мислителями минулого та сучасності, через діалог студента та викладача.

Вивчення дисципліни пов'язане зі знаннями інших гуманітарних дисциплін, особливо з політологією, соціологією, історією України тощо.

Знання дисципліни "Філософія" є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих, економічних та технічних дисциплін.

Мета вивчення дисципліни:

надання знань з філософії як вищого теоретичного світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їхньої взаємодії; світоглядно-методологічна підготовка студентів; формування у них філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання вивчення дисципліни:

вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до нього; вивчення комплексу принципів пізнання та загальних методів пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань економічної теорії і практики. Цьому підпорядковане вивчення наступних розділів: "Історія світової філософії", "Онтологія", "Гносеологія", "Соціальна філософія". Філософія покликана визначити сукупність вихідних орієнтирів, що зумовлюють програму соціальної поведінки людини.

Набуття компетентностей:

Відповідно до ОПП «Харчові технології» навчальна дисципліна забезпечує формування ряду загальних та фахових компетентностей:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі різного рівня складності у процесі навчання, із застосуванням базових теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення, комплексу теорій та методів фундаментальних і прикладних наук та розв'язувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та ресторанного господарства.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 13. Здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної

області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 12. Здатність формувати комунікаційну стратегію в галузі харчових технологій, вести професійну дискусію.

Відповідно до ОПП «Харчові технології» **програмні результати** навчання після засвоєння дисципліни такі:

ПРН 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПРН 18. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи.

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРН 27. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.

**2. Програма та структура навчальної дисципліни «Філософія»
для повного терміну денної та заочної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Денна форма					Заочна форма			
	тижні	усього	лекції	практ.	с.р.	усього	лекції	практ	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Історія світової філософії									
Тема 1. Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві. Сучасне суспільство споживання та філософія	1	8	1	2	5				
Тема 2. Антична філософія. Філософія Давнього світу	2	8	1	2	5		2		
Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	8	1	2	5			2	
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4	8	1	2	5				
Тема 5. Німецька класична філософія	5	8	1	2	5				

Тема 6. Некласична філософія XIX-XXI ст.	6	8	1	2	5		2	2	
Тема 7. Українська філософія	7	8	1	2	5				
Разом за змістовим модулем 1.		56	7	14	35	8	4	4	
Змістовий модуль 2. Онтологія									
Тема 8. Філософське вчення про буття	8	8	1	2	5		2		
Тема 9. Свідомість як категорія філософії. Екологічна свідомість	9	8	1	2	5				
Разом за змістовим модулем 2.		16	2	4	10	2	2		
Змістовий модуль 3. Гносеологія									
Тема 10. Пізнавальна активність людини	10	8	1	2	5		2		
Тема 11. Особливості наукового пізнання в науках про життя	11	8	1	2	5				
Разом за змістовим модулем 3.		16	2	4	10	2	2		
Змістовий модуль 4. Соціальна філософія									
Тема 12. Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	12	8	1	2	5			2	
Тема 13. Філософія економіки. Філософія грошей. Філософія релігії. Філософія права.	13	8	1	2	5				
Тема 14. Філософська антропологія та філософія культури. Матеріальні та духовні культурні цінності	14	8	1	2	5				
Тема 15. Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Гроші як цінність	15	8	1	2	5				
Разом за змістовим модулем 4.		32	4	8	20	2		2	
Усього годин	120		15	30	75	22	6	6	

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика.	2
2	Філософія Давнього світу. Філософія Середньовіччя та Відродження	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія філософії	2
9.	Свідомість як фундаментальна категорія філософії	2
10.	Пізнавальна активність людини	2
11.	Особливості наукового пізнання	2
12	Пізнавальна активність людини. Особливості наукового пізнання	2
13	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	2
15	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософська пропедевтика.	2
2	Філософія Давнього світу. Філософія Середньовіччя та Відродження	2
3	Філософія Середньовіччя та Відродження	2
4	Філософія Нового часу та Просвітництва	2
5.	Німецька класична філософія	2
6.	Некласична філософія XIX-XXI ст.	2
7.	Українська філософія	2
8	Філософське вчення про буття. Свідомість як фундаментальна категорія філософії	2
9.	Свідомість як фундаментальна категорія філософії	2
10.	Пізнавальна активність людини	2
11.	Особливості наукового пізнання	2
12	Пізнавальна активність людини. Особливості наукового пізнання	2
13	Соціальна філософія: основні підходи до розуміння суспільства	2
14	Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації	2
15	Аксіологія: цінність буття та стратегії майбутнього	2

5. Засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- екзамен;
- модульні тести;

- реферати;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- інші види.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист лабораторних та практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Історія світової філософії		
Лекція 1 Філософська пропедевтика. Сутність філософії, її роль у суспільстві.	ПРН 2, 18, 26, 27. В тому числі знати базові філософські поняття; вміти визначати власний світогляд;	-
Практична робота 1. Філософія як універсальний тип знань. Гуманізм та біоцентризм – провідні світогляди сучасності	аналізувати етапи формування світогляду. Знати світові історико-філософські традиції та концепції від давнини до сучасності; вміти виділяти характерні риси кожної з них. Аналізувати культурні впливи на особливості формування певного типу філософування. Знати особливості філософії античності, середньовіччя, Нового часу, німецької класичної філософії; аналізувати історичні тенденції 17-19 ст.; розрізняти методи наукового пізнання філософії доби Нового часу. Використовувати набуті знання для аналізу пізнавального	5
Самостійна робота 1. Світогляд, мислення, людина.		5
Лекція 2 Антична філософія. Філософія давнього світу		-
Практична робота 2. Філософія Давньої Індії, Давнього Китаю, антична філософія. Особливості філософії Сходу та Заходу		5
Самостійна робота 2. Платон		5

"Держава", "Тимей", "Бенкет". Аристотель "Політика", "Етика до Нікомаха"	процесу. Знати особливості та школи неklasичної філософії; аналізувати практичну значущість кожної для розвитку філософії та науки. Розрізняти традиції сцієнтизму та антисцієнтизму. Знати етапи формування та представників української філософії. Аналізувати зв'язок між стилем філософствування та українськими культурними традиціями. Розуміти особливості української філософської думки. Розрізняти ідеї видатних українських філософів. Застосовувати набуті знання для розуміння ролі української філософії у світовому філософському дискурсі.	
Лекція 3 Філософія Середньовіччя та Відродження		-
Практична робота 3. Середньовічна та ренесансна філософія		5
Самостійна робота 3. Августин. "Сповідь". Монтень М. "Проби". Макіавеллі Н. "Державець"		5
Лекція 4 Філософія Нового часу та Просвітництва		-
Практична робота 4. Новоевропейська філософія. Доба Просвітництва		5

Самостійна робота 4. Емпіризм чи раціоналізм: що важливіше для здобуття істини. Свобода, рівність, братерство: утопія чи можлива реальність. Традиційна мораль проти природної моралі просвітників: за і проти		5
Лекція 5 Німецька класична філософія		-
Практична робота 5. Німецька класична філософія		5
Самостійна робота 5. Особливості раціонального, абстрактного, теоретичного мислення		5
Лекція 6 Некласична філософія XIX-XX ст.		-
Практична робота 6. Філософія XIX-XXI ст. та екологічні проблеми людства		5
Самостійна робота 6. Філософія науки як методологія та метанаука. Концептуалізм як обличчя сучасної філософії		5
Лекція 7 Українська філософія		-
Практична робота 7. Розвиток філософської думки в Україні.		5
Самостійна робота 7. Духовно культурні зв'язки української філософії з західноевропейською:		5

історія та сучасність.		
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Онтологія й Гносеологія. Соціальна філософія та антропологія		
Лекція 8 Онтологія. Вчення про буття	ПРН 2, 18, 26, 27. У тому числі знати основні онтологічні поняття; аналізувати зв'язок онтології та науки; розуміти зміст сучасних онтологічних проблем; розрізняти проблеми буття світу та людини. Розуміти специфіку проблем людського існування; аналізувати взаємозв'язок духовного та природного в людині. Розуміти значення так званих «вічних» філософських проблем. Розрізняти гуманістичні цінності. Аналізувати структуру психіки та свідомості людини. Розуміти логіку процесу формування людської свідомості. Розрізняти типи свідомості. Вміти визначати наукові та ненаукові методи пізнання. Усвідомлювати роль застосування методології для розвитку науки. Розуміти особливості сучасної наукової методології. Розрізняти загальнонаукові, філософські та специфічні наукові методи пізнання. Використовувати філософський досвід для відповідальної професійної діяльності, застосовувати набуті знання для зростання фахової майстерності. Вміти застосовувати набуті знання в особистому житті.	-
Практична робота 8. Філософське розуміння світу. Вчення про буття.		10
Самостійна робота 8. Концепції буття: матеріалізм-ідеалізм, об'єктивізм-суб'єктивізм, субстанціоналізм-несубстанціоналізм. Реляційна та субстанційна концепції простору і часу.		7
Лекція 9 Свідомість. Екологічна свідомість		-
Практична робота 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Екологічна свідомість		10
Самостійна робота 9. Свідомість як філософська проблема: історія та сучасність		7
Лекція 10 Гносеологія. Особливості методології пізнання в природничих та гуманітарних науках		-
Практична робота 10. Пізнавальна активність людини		10
Самостійна робота 10. Бертран Рассел. Людське пізнання. Його сфера та межі.		8
Лекція 11 Особливості пізнання в природничих та соціогуманітарних науках		-
Практична робота 11. Особливості наукового пізнання		10
Самостійна робота 11. К.Р. Поппер. Логіка та зростання наукового знання		8
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Соціологія		
Лекція 12 Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.	ПРН 2, 18, 26, 27. У тому числі знати основні поняття з соціальної філософії; розуміти проблеми суспільного буття; аналізувати причини соціальних явищ, логіку здійснення суспільно-історичних процесів. Розрізняти типи державної влади, моделі соціального устрою. Застосовувати набуті знання для власної	-
Практична 12. Соціологія як наука про суспільство. Структура системи соціологічного знання.		10

Самостійна робота 12. Визначення структури системи соціологічного знання. Зміст і типологія соціологічних теорій середнього рівня.	соціалізації та підвищення соціальної успішності. Аналізувати основні проблеми: економічної раціональності, справедливого розподілу матеріальних благ, взаємозв'язку економіки і екології. Знати антропологічні версії походження людини; розуміти зміст понять індивід, особистість,	7
Лекція 13 Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.		-
Практична робота 13. Соціологічні закони і категорії. Соціологічні теорії. Соціологія масової комунікації.		10
Самостійна робота 13. Класифікація соціологічних законів. Поняття і специфіка соціологічних категорій. Типологія і зміст соціологічних категорій. Масова комунікація як соціальна система.		7
Лекція 14 Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.		-
Практична робота 14. Соціальні взаємодії як фундаментальна основа життєдіяльності суспільства. Галузеві соціологічні теорії.		10
Самостійна робота 14. Визначення сутності і механізмів соціальної дії. Зміст і характерні ознаки соціальної взаємодії. Поняття та особливості соціальних відносин. Соціологія політики. Соціологія економіки. Соціологія праці. Соціологія культури. Соціологія освіти. Соціологія релігії.		8
Лекція 15 Проблеми теорії та історії соціології. Системний погляд на суспільство. Соціальна структура суспільства.		-
Практична робота 15. Проблеми теорії та історії соціології. Системний погляд на суспільство. Соціальна структура суспільства.		10
Самостійна робота 15. Поняття про суспільство і його типи. Характеристика суспільства як соціальної системи. Сутність		8

	індивідуальність; розуміти природу людини, взаємозв'язок тілесного, соціального, духовного. Вміти описати основні філософські концепції культури; розрізняти типи культур у світі. Вміти формулювати базові цивілізаційні цінності, розуміти логіку становлення сучасної цивілізації; розрізняти сучасні цивілізаційні принципи. Застосовувати набутий досвід культурно-цивілізаційних цінностей у власному житті.	
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1+M2+M3)/3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4056>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Навчальний курс Elearn Філософія (ХТ): <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4056>
2. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. 24 с.
3. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Посібник. – К.: Академвидав, 2007.
4. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Філософія: навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015.
5. Філософія. Методичні вказівки для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. 24 с.
6. Культенко В.П., Гейко С.М., Горбатюк Т.В. та інші, Савицька І.М. К.: «Comp&Copy компані», 2014. 112 с.
7. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Практикум з філософії. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2015.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. – К.: Генеза. – 2006. 317 с.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Академія, 2007. 576 с.
3. Чекаль Л.А., Черній А.М. Філософський практикум: Навчально-методичний посібник. – К.: Аграрна Наука, 2008. 200 с.
4. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навчальний посібник. – К., 2016.
5. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навчальний посібник. – К., 2016.
6. Філософія: Навчальний посібник. / За ред. І.Ф.Надольного. – К., 2002. 516 с.
7. Чекаль Л.А., Черній А.М. Філософський практикум: Навчально-методичний посібник для студентів і аспірантів. – К., 2008.
8. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей. – К.: Видавничий центр НАУ, 2014. 45 с.
9. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 506 с.

Допоміжна:

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія – К., 2006. 368 с.
2. Барулін В.С. Соціальна філософія. – К., 2003. 560 с.
3. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л. В. Губерського;. – Харків: Фоліо, 2013. - 510 с.
4. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. – К., 2011. 164 с.
5. Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002. 742 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Інституту філософії НАН України: веб-сайт. URL: <https://www.filosof.com.ua/> (дата звернення: 30.05.2025)
2. Електронний курс філософії веб-сайт. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/KPI/PHIL101/2016_T2/about (дата звернення: 30.05.2025)
3. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка веб-сайт. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html> (дата звернення: 30.05.2025)